

Ceļā uz Latvijas upju un ezeru stāvokļa uzlabošanu

Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai
(LIFE 18 IPE/LV/000014)

Vairāk par LIFE
GoodWater IP:

SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

Tikai trešā daļa Latvijas upju un ezeru ir labā ekoloģiskā kvalitātē.

35%

Pārējās divas trešdaļas ir klasificētas kā **riska ūdensobjekti** – tiem var būt nepieciešama palīdzība, lai sasniegtu labu ekoloģisko kvalitāti.

Latvijā virszemes ūdeņu kvalitāti visvairāk ietekmē:

- Barības vielu (slāpekļa un fosfora savienojumu) ieplūde** ar notekūdeņiem un noteci no lauksaimniecības un meža zemēm. Tā veicina eutrofikāciju – barības vielu daudzuma palielināšanos ūdenī, izraisot pārmērīgu aļģu un augu augšanu ūdensobjektos.
- Cilvēka radīti pārveidojumi** – aizsprosti, meliorācijas sistēmas, polderi, upju taisnošana, krastu stiprināšana utt. Šīs ietekmes izmaina ūdens dabisko tecējumu un ūdens režīmu ūdensobjektos, tādējādi ietekmējot upju un ezeru biotopus.

MŪSU MĒRĶIS

LIFE GoodWater IP ir Eiropas Savienības LIFE programmas integrētais projekts, kas risina virszemes ūdeņu apsaimniekošanas problēmas Latvijā.

LIFE GoodWater IP mērķis ir uzlabot ekoloģisko kvalitāti sešās upjēs un trīs ezeros (kopā 17 ūdensobjektos), kā arī 10 papildus ūdensobjektos Latvijā, testējot un īstenojot inovatīvus apsaimniekošanas pasākumus. Šajā procesā gūtās atziņas un pieredze veicinās turpmāku virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu visā valstī.

LIFE GoodWater IP demonstrāciju objekti – 6 upes (Aģe, Mergupe, Auce, Slocene, Zāņa, Ēda) un 3 ezeri (Papes ezers, Saukas ezers, Lubāns)

PROJEKTA BŪTĪBA

Kopējais projekta budžets: 14,46 M €, no tiem 8,68 M € sedz ES LIFE programma.

MŪSU UZDEVUMI

Notekūdeņu apsaimniekošanas uzlabošana

Nekvalitatīvas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ievērojami pasliktina virszemes ūdeņu kvalitāti. Sadarbībā ar Tukuma un Jelgavas novadu pašvaldībām esam uzlabojuši divu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI) veikspēju.

Pilnveidotas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Engurē, Tukuma novadā (2024)

Esam izstrādājuši arī **matemātisku modeli** notekūdeņu riska apzināšanai apdzīvotās teritorijās.

Jaunbūvētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Nākotnē, Jelgavas novadā (2025)

Barības vielu noteces samazināšana no lauksaimniecības zemēm

Pēc pastāvīga ūdens kvalitātes monitoringa Aģes, Slocenes, Auces un Ēdas upju baseinos ir noteikti apvidi, kur veikt barības vielu samazināšanas pasākumus.

Tādēļ jau izbūvēti un tiks izbūvēti:

- 7 virszemes plūsmas mākslīgie mitrāji
- 1 pazemes plūsmas mākslīgais mitrājs
- 6 šķeldas bioreaktori
- 11 sedimentācijas baseini

Papildus tam – līdz 2027. gada beigām tiks atjaunotas ūdensnotekas vairāk nekā 50 km garumā.

Mākslīgais mitrājs uz Aģes (2024) – iespējams, lielākais Baltijā!

Barības vielu noteces samazināšana no mežu zemēm

Mežsaimniecība var veicināt virszemes ūdeņu kvalitātes pasliktināšanos. Tādēļ projektā ir izveidots zaļo un zilo infrastruktūras risinājumu portfelis, demonstrējot veidus, kā šo ietekmi mazināt. Toras upes baseinā (Aģes pieteka):

Veikta mežaudžu dažādošana

Izbūvēti 3 dažādu veidu sedimentācijas baseini

Izbūvēts sedimentācijas baseins ar pārgāznes dambi

Sedimentācijas baseins ar pārgāznes dambi Toras sateces baseinā (2025)

Pārveidojumu ietekmes mazināšana

Pilnā garumā nokartējot četras upes – Aģi, Auci, Mergupi un Zaņu (kopā vairāk nekā 200 km) – identificētas teritorijas, kas negatīvi ietekmē upju dabiskās dzīvotnes.

Lai uzlabotu ūdensteču hidromorfoloģisko kvalitāti (un līdz ar to arī dabisko dzīvotņu kvalitāti), tiek veikti dažādi pasākumi:

Zivju ceļa izbūve pie vienas no mazajām hidroelektrostacijām

Divu caurteku pārbūve to negatīvās ietekmes mazināšanai

Gultnes atjaunošana vairāk nekā 50 km garumā valsts nozīmes ūdensnotekās

Tiks atjaunoti dabiski upju posmi vairāk nekā 60 km garumā, tostarp, nojaucot cilvēka veidotos šķēršļus.

Šķēršļa nojaukšana Zaņā (2023)

Sabiedrības iesaistes un izglītošanas pasākumi

Mūsu mērķis ir izglītēt un motivēt rūpēties par upēm un ezeriem. Lai to paveiktu, izmantojam tādus rīkus kā:

Tiešsaistes mācību platforma lauksaimniecības, mežsaimniecības, akvakultūras un notekūdeņu apsaimniekošanas speciālistiem.

Mazo grantu shēma – finansējums 7 iniciatīvām ūdeņu kvalitātes uzlabošanai (piemēram, testējot inovatīvas metodes fosfora atgūšanai no notekūdeņiem).

24 ainavu tūres ekspertu pavadībā, ļaujot iepazīt dažādas upes un ezerus.

5 ceļojošās izstādes par upēm un ezeriem, iedvesmojot vietējās kopienas rūpēties par tiem.

Vismaz 30 upju talkas ar mērķi iedvesmot un izglītēt

Atbalsts atbildīgajām iestādēm

Projektā izstrādāts un apstiprināts Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plāns 2024.–2027. gadam. Tiek veidots dabas aizsardzības plāns dabas parkam "Pape", kā arī apkopoti ieteikumi Lubāna ezera aizsardzībai un apsaimniekošanai. Tāpat izstrādāti ieteikumi lauksaimniecības, hidroenerģētikas un akvakultūras nozarēm. Projektā gūtās atziņas tiks iedzīvinātas upju baseinu apsaimniekošanas plānos.

No ministrijām līdz nevalstiskajām organizācijām: 19 partneri sadarbojas, lai ūdeņu kvalitāte uzlabotos!

LVĢMC

Klimata un enerģētikas ministrija

Zemkopības ministrija

ZMNI

LATVIJAS VALSTS MEŽI

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

SILAVA

BIOR

JELGAVAS NOVADS

JELGAVAS NOVADS

LŪKA

ZEMNIEKU SAEIMA

LLKC

Pasaules Dabas Fonds

Latvijas Dabas fonds

BALTIJAS KRĀSTI

BEF

PAIC

Meklē mūs:

Projekts noris:
01.01.2020 –
31.12.2027

Integrētais projekts LIFE GOODWATER IP ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības LIFE programmas un Latvijas Republikas Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas. Bukletā ietvertā informācija atspoguļo tikai projekta īstenotāju viedokli, un Eiropas Klimata infrastruktūras un vides izpildāģentūra (CINEA) nav atbildīga par jebkādu šajā dokumentā ietvertās informācijas izmantošanu.